

KESKKONNAAMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Kiskjakahjustest lamba- ja kitsekarjades

Tõnu Talvi

Keskkonnaamet

looduskaitse peaspetsialist

LAMBA- JA KITSEKASVATAJATE KONVERENTS

3.11.2021

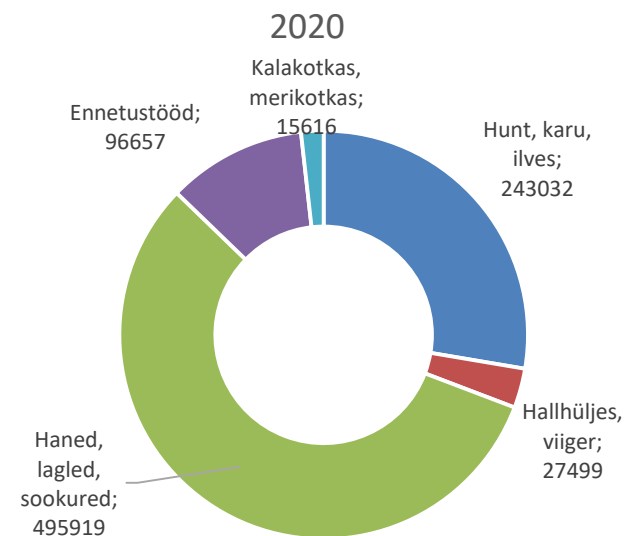
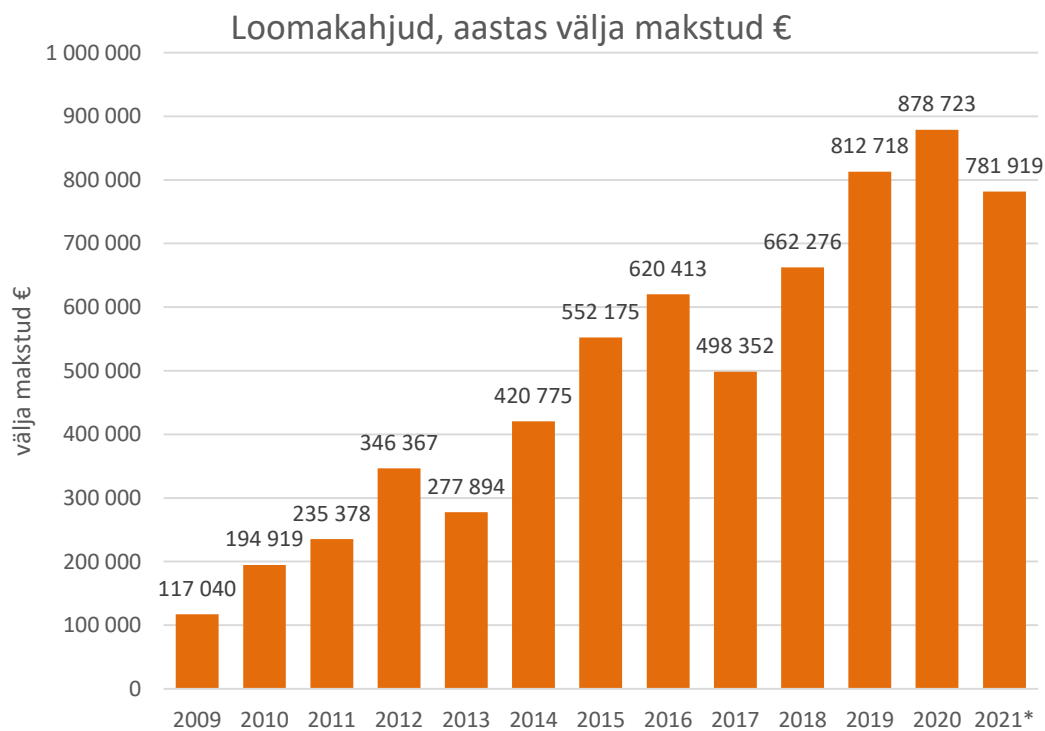
Rakvere

- ✓ suurkiskjate tekitatud kahjud
- ✓ kahjude hüvitamine
- ✓ kahjude ennetamine

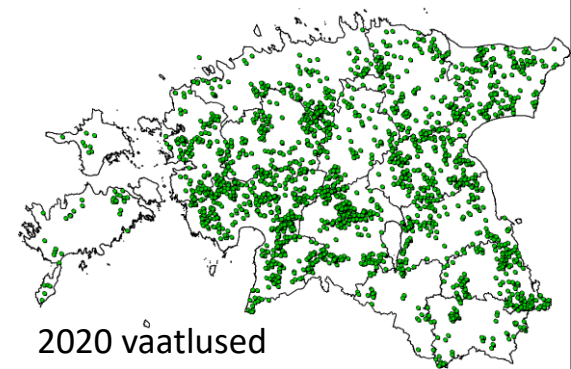
Looma tekitatud kahju?

- looduskaitsealiselt oluliste loomaliikide (hunt, pruunkaru, ilves, rändel olevad sookured, haned ja lagled, euroopa naarits, merikotkas, kalakotkas, hallhüljes, viigerhüljes) kahjustused hinnatakse ja menetletakse looduskaitseaduse järgselt
- uluksõraliste (põder, punahirv, metskits, metssiga) kahjustused hinnatakse ja menetletakse jahiseaduse järgselt

Looma tekitatud kahjud kasvanud peamiselt rändlindude ja karu arvel

Hunt ja lambad Eestis

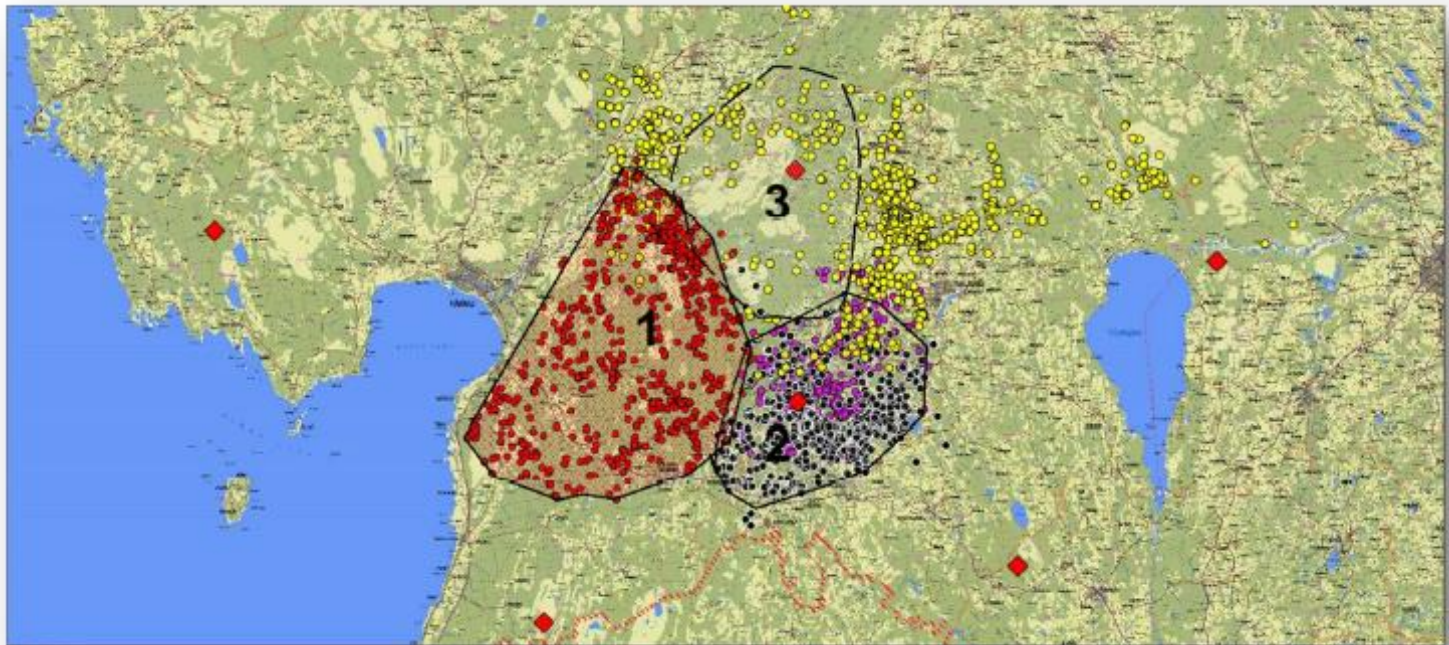
- ca 150-250 hunti ja 90 000 lammast/5000 kitse Eestis
- 2020. a. murti 1370 lammast, 45 veist, 10 kitse, 32 koera
- LoDi IV lisa (pruunkaru) ja V lisa (hunt, ilves) liigid

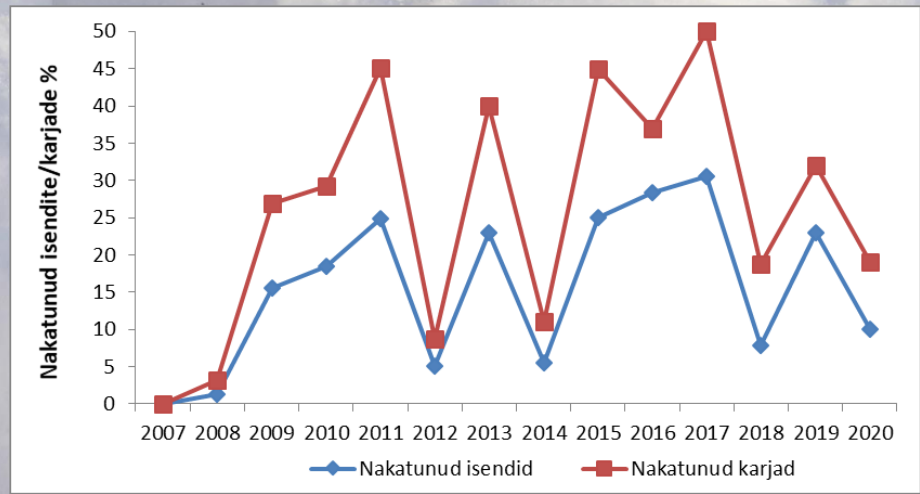

- karjalise eluviisiga territoriaalne, juhtisane ja juhtemane, väiksemad grupid
- suur kohanemisvõime
- madala arvukuse korral loodusmaastikes, kõrgema arvukuse korral ka kultuurmaastikes
- elupaigavalik sõltub saakloomade paiknemisest ja arvukusest
- karja (3-6 is) kodupiirkond 250 – 500 km²

Kikepera (1), Halliste (2) ja Kuresoo (3) reviirid 2014/2015 (KAUR)

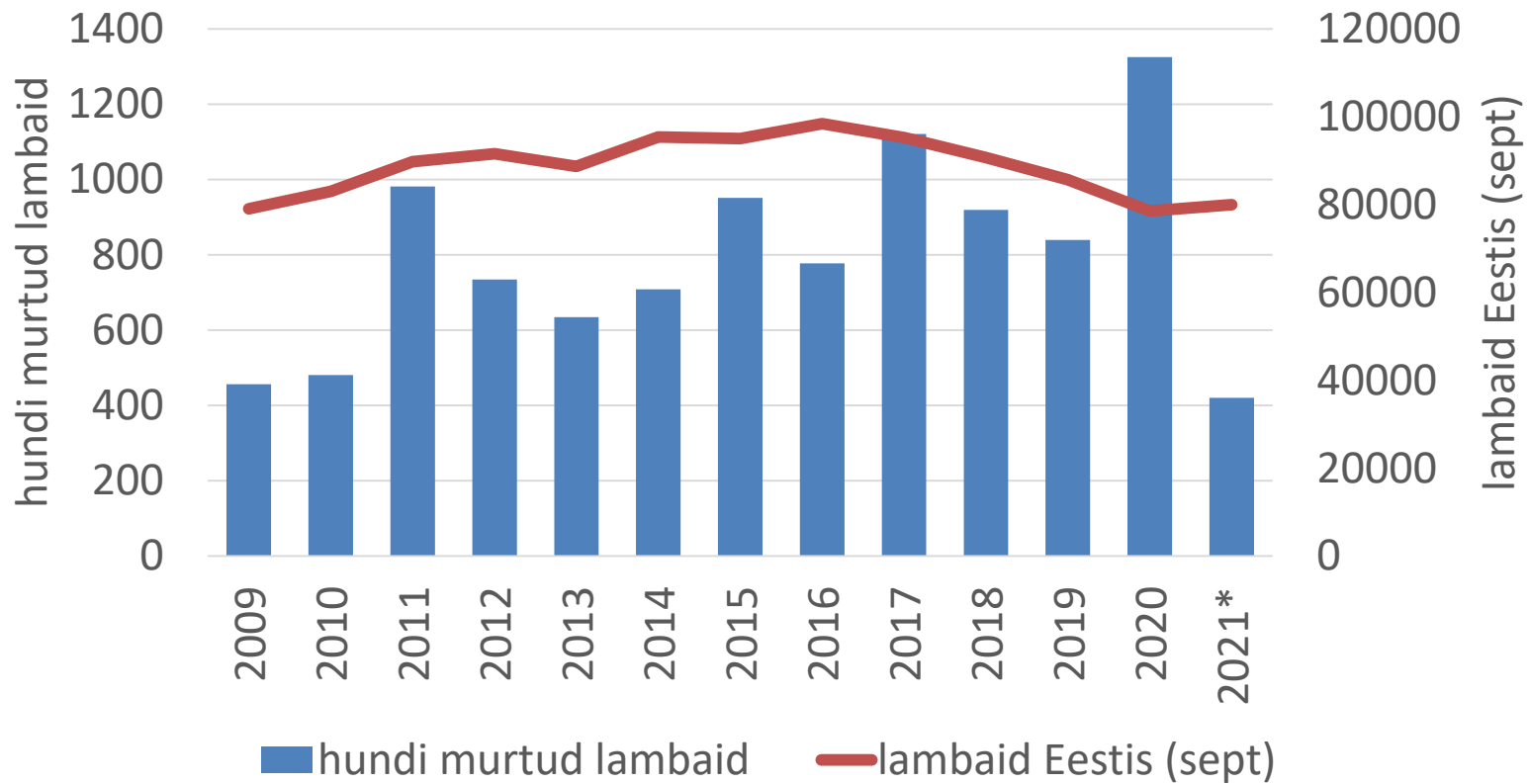
- sooline dimorfism 1+ isenditel (isa 124 cm, 45 kg, ema 114 cm, 33 kg)
- monogaam, pojad apr-mai, suguküpsus 2+
- looduslik tippkiskja – metskits, metssiga, hirv, põder, kobras, kährik jt
- oportunist, kõige kättesaadavam saak antud alal ja ajal
- kärntõbi (15-45% karjadest)
- küttemisväline suremus 20%

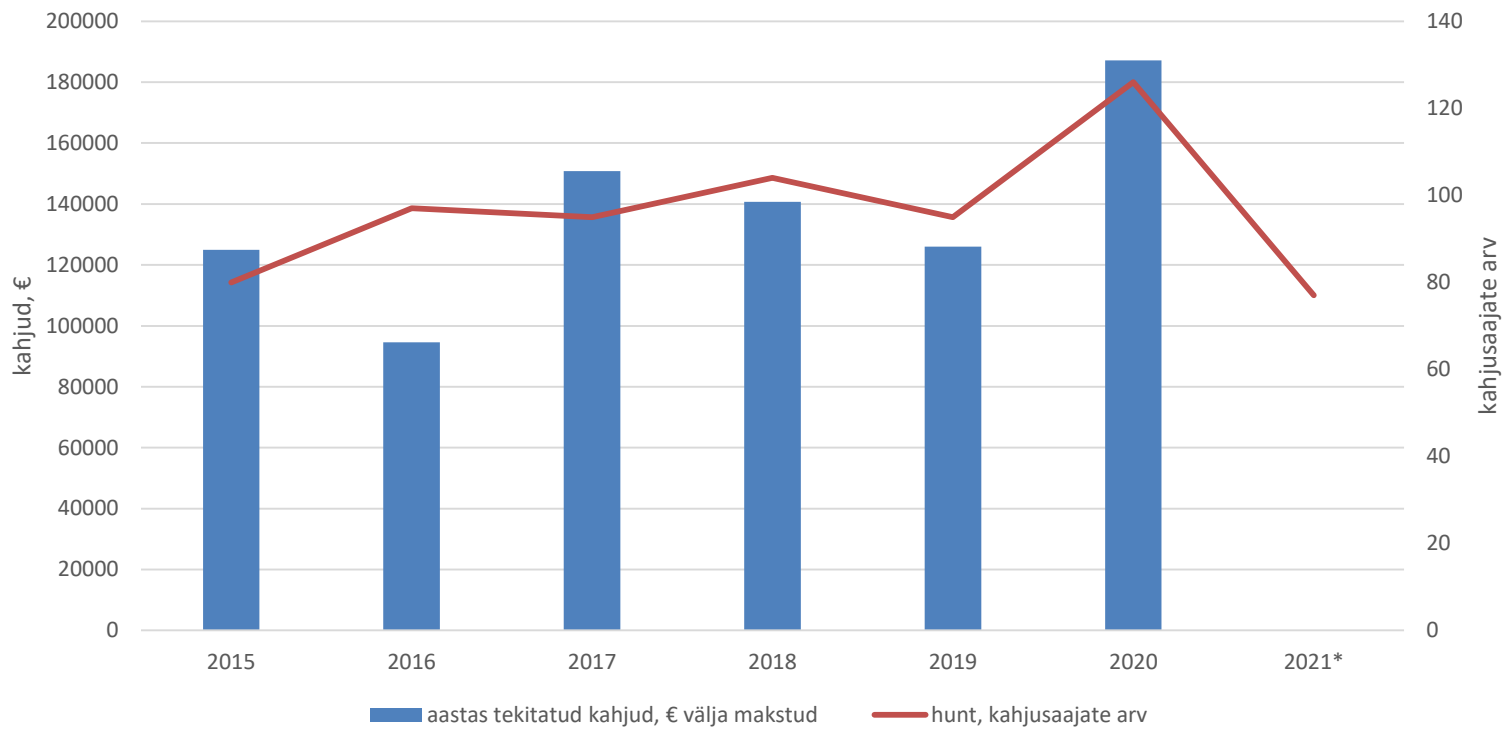

Miks hunt murrab lambaid?

- 0,5 – 1,5% lammastest murrab hunt
- 4,5% lammastest hukub muudel põhjustel
- 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012 karmid talved, metskitse arvukuse langus
- hundi arvukuse tõus? käitumise muutumine?
- lambakasvatuse muutumine

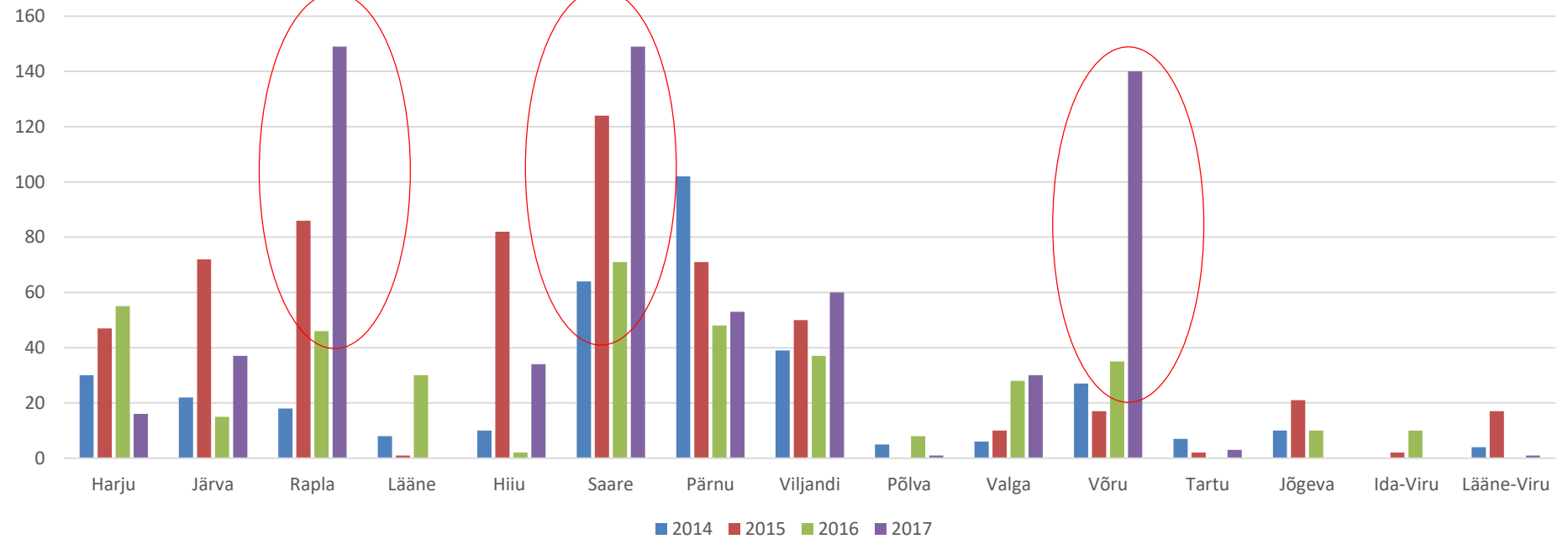
Hundi murtud lambad ja lammaste koguarv Eestis (sept)

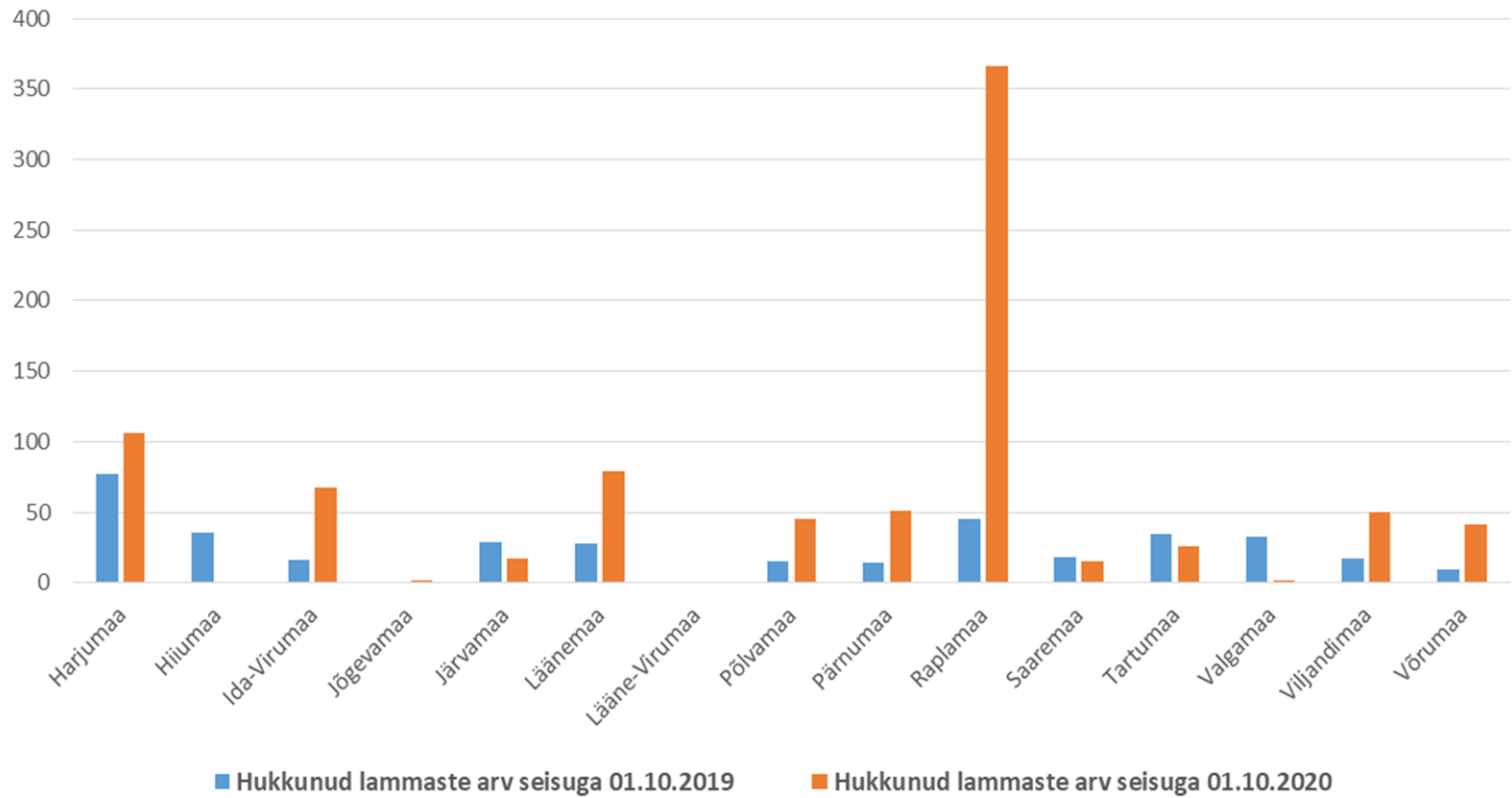

hundi murtud lambad (aktid 1. märts - 1. okt)

Hukkunud lammaste arv

Muhu 2016

- 30 ründejuhtu (aktides ka koer, šaakal, ilves)
- murtud ca 70 lammast
(aktides 48 murtud+34 vigastatud)
- murtud 4 vasikat

Muhu 2016

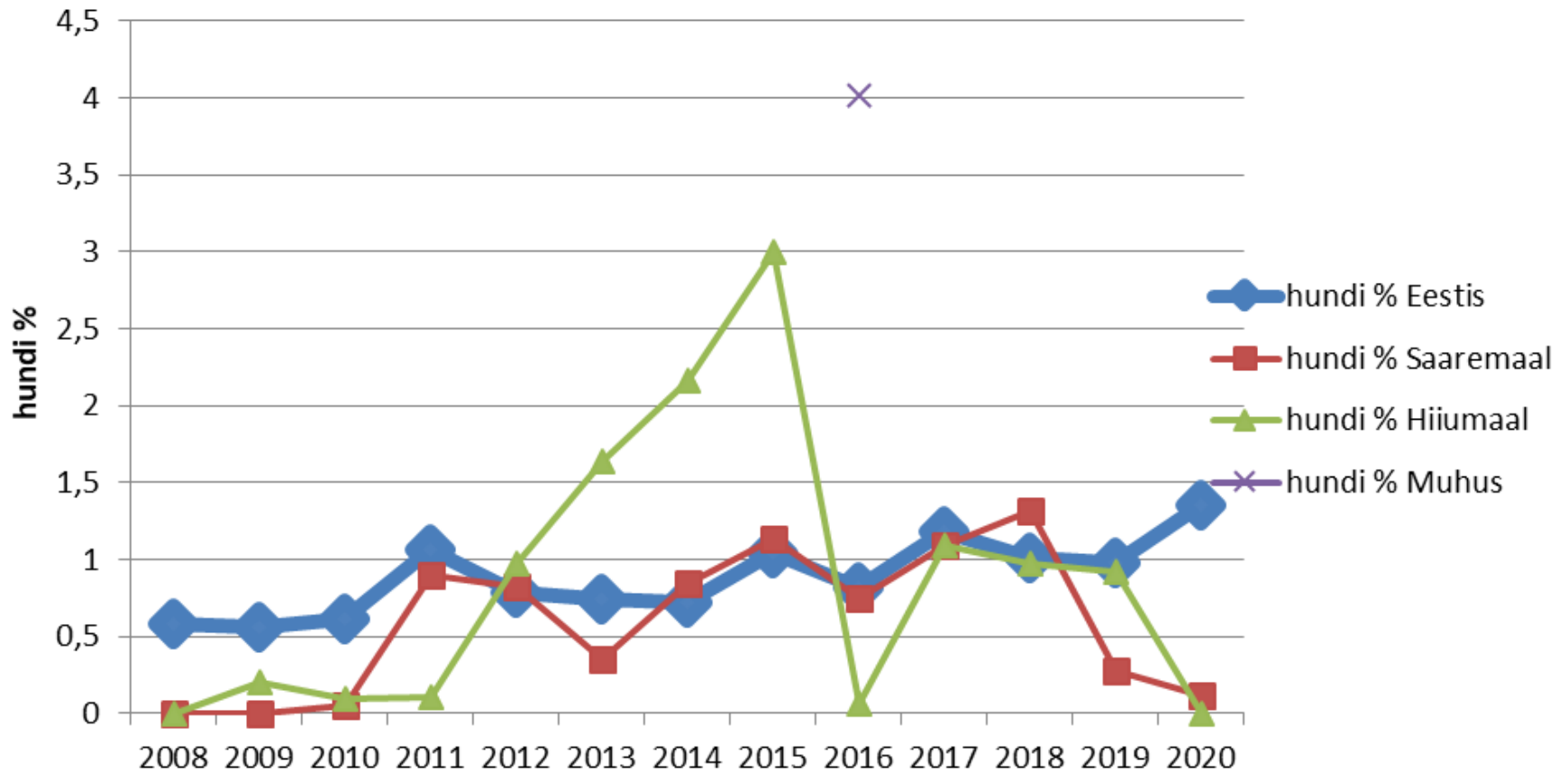

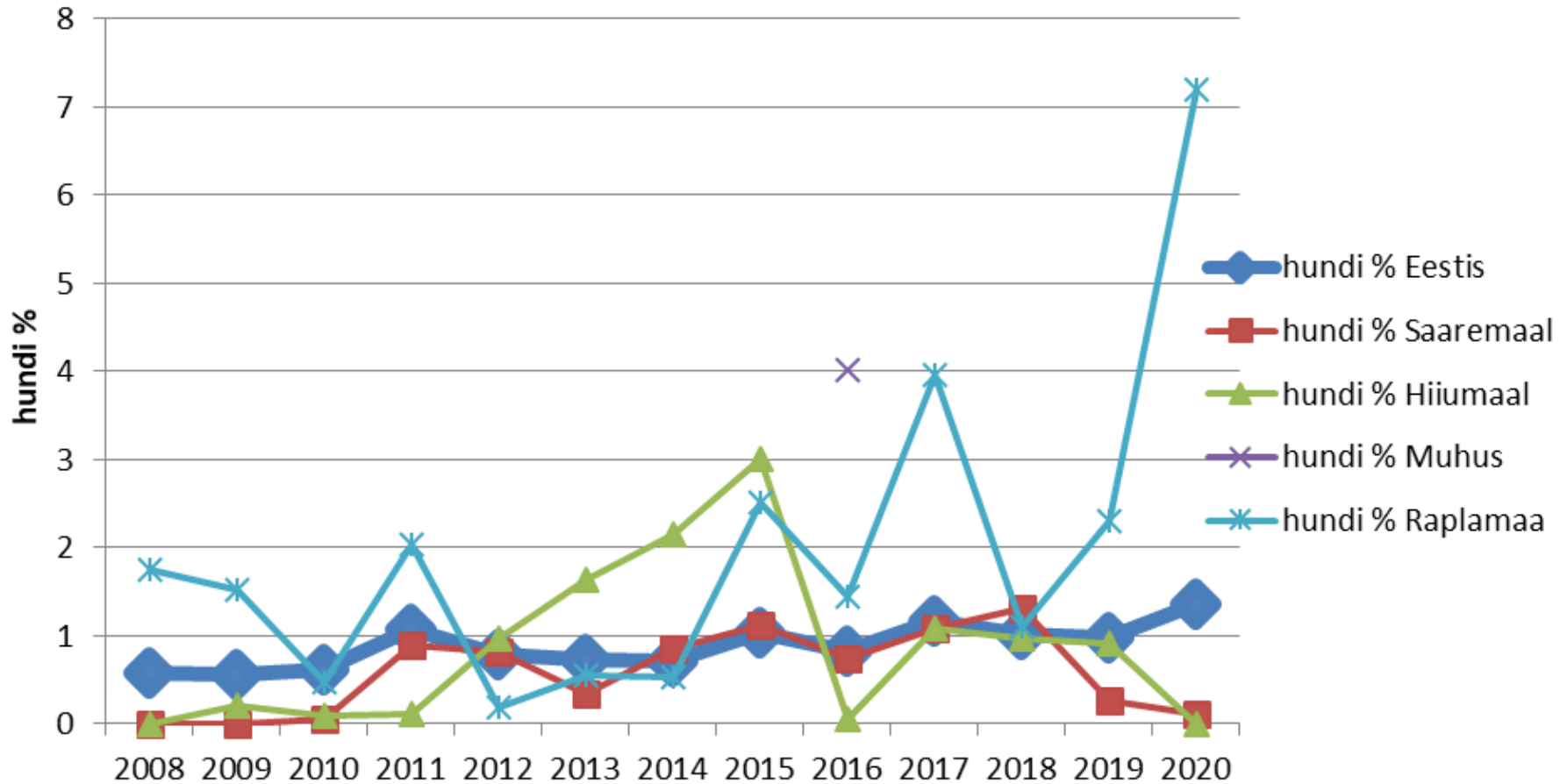
Muhu hunt
23.02.2017

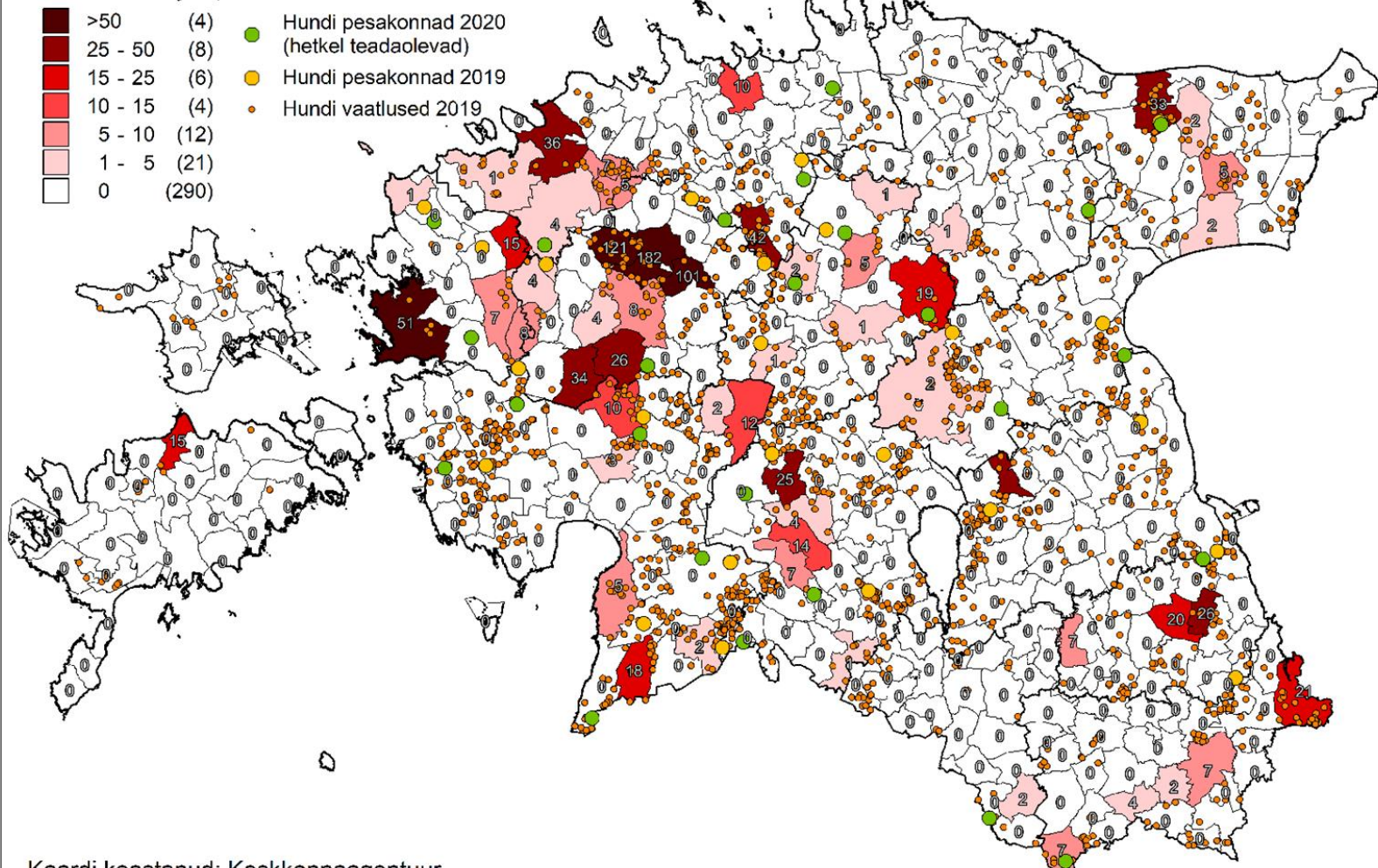
Hundi murtud lammaste osakaal kõikide lammaste arvust piirkonnas

Hundi murtud lammaste osakaal kõikide lammaste arvust piirkonnas

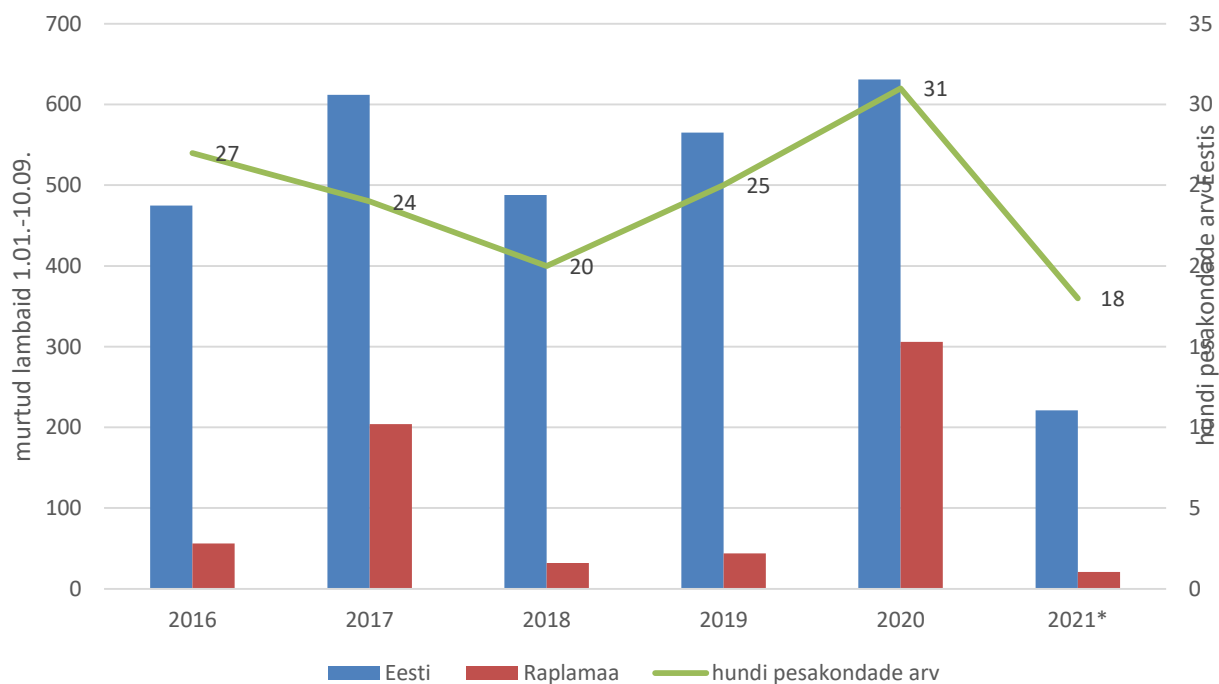
Huntide poolt murtud ja vigastatud lammaste arv jahipiirkonniti

Kaardi koostanud: Keskkonnaagentuur
Kahjustuste andmed: Keskkonnaamet

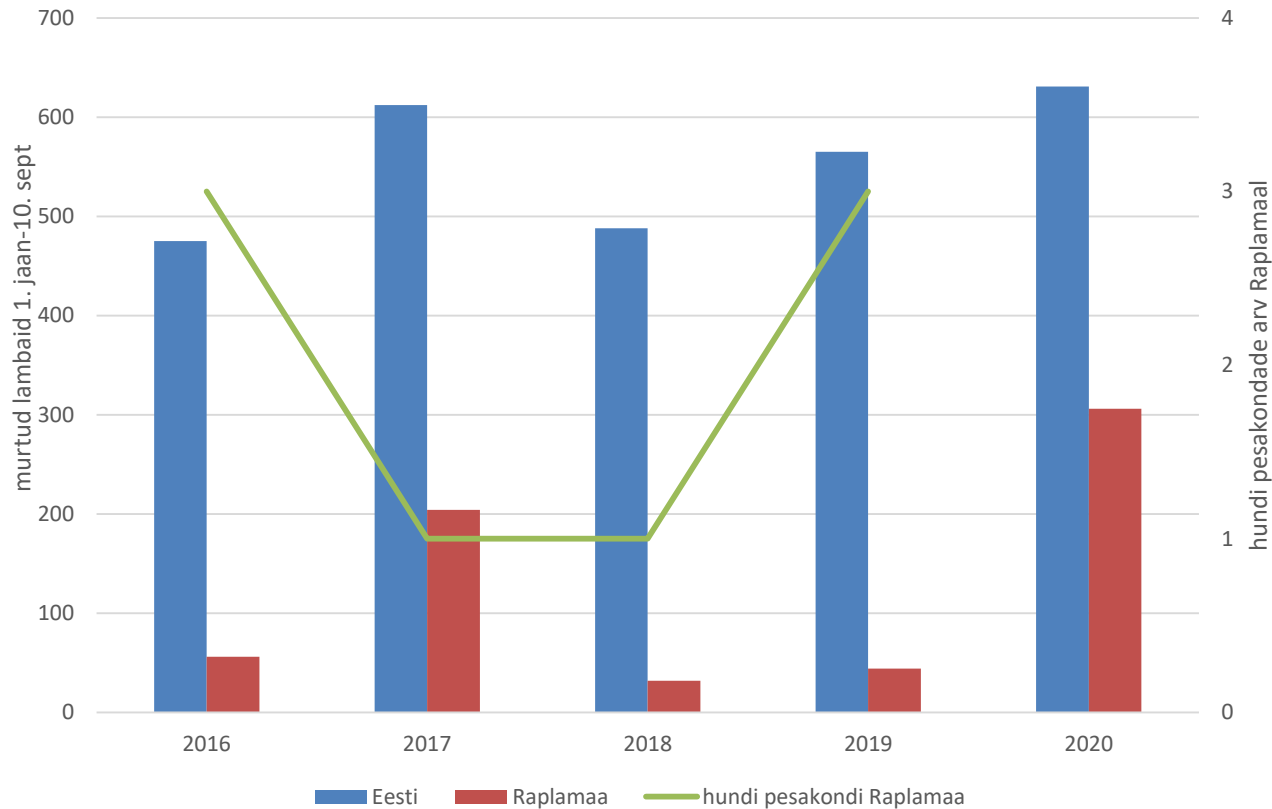
2020 hundikahjud

Kogu Eestis hundi arvukuse kõikumiste ja lammaste murdmise vaheline seos

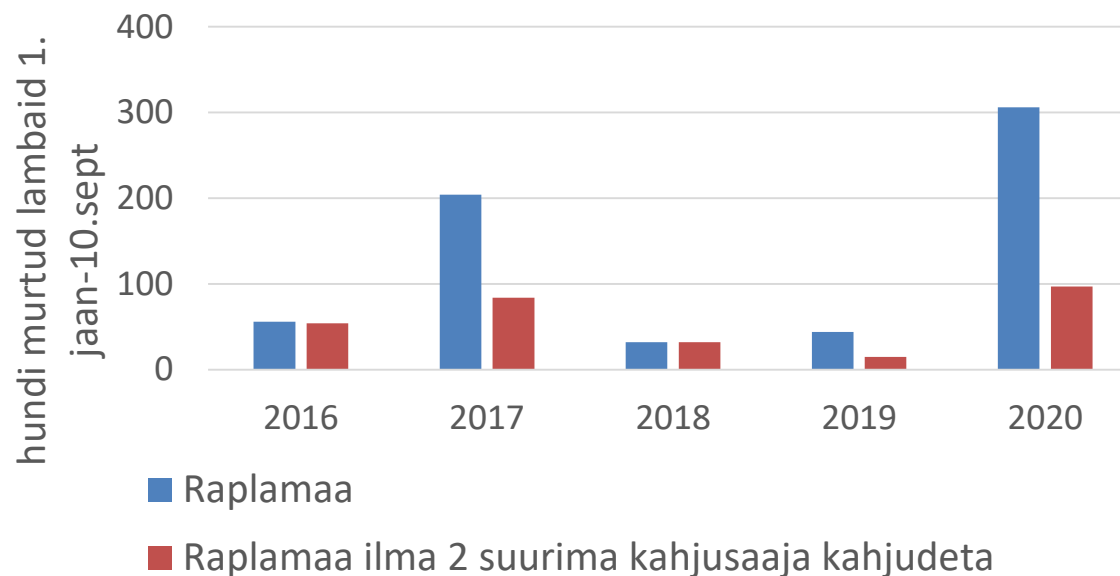
Hundi murtud lammaste arv ja hundi pesakondade Eestis ($r=-0,1246$; $P=0,5$)

Lokaalselt on hundi nuhtlusisenditel (karjadel) oluline mõju

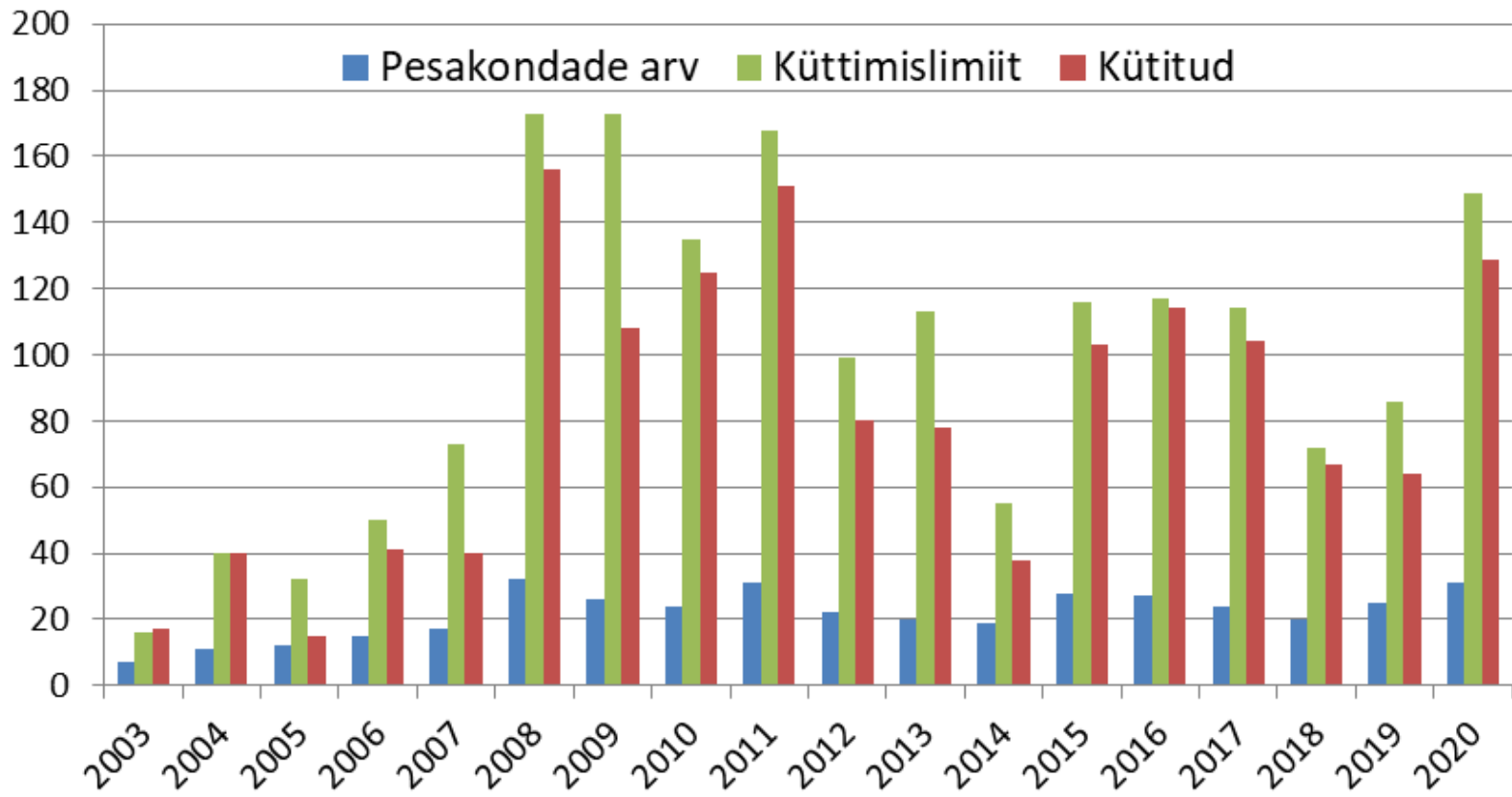

Väiksema piirkonna näitel esineb hundi arvukuse (pesakondade arv) ja järgmisel aastal murtud lammaste arvu vahel positiivne korrelatsioon ($r=0,89$; $P<0,05$)

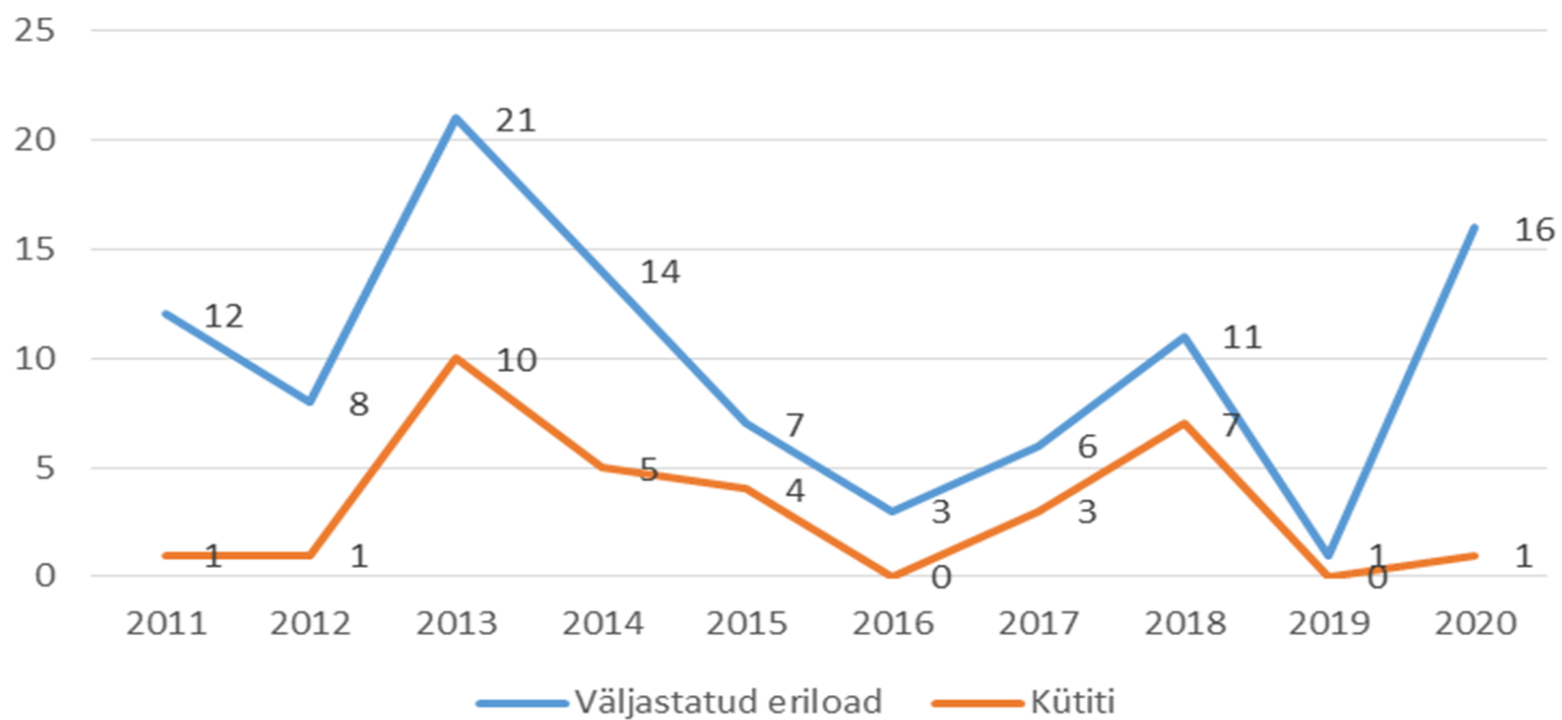
Üksikud kroonilised murdmisjuhud mõjutavad oluliselt kogupilti

- maakonnas 2010-2020 riigi poolt suurkiskjate vastaseid karjakaitse ennetusabinõusid (kiskjakindel karjaaed või karjavalvekoer) kokku hüvitatud 53 juhul
- vähemalt 8 karjavalvekoera ja ehitatud 64 km kiskjatõrjeaeda
- näiteks Ohekatku külas on Männiku Piimalambad OÜ 2017-2018 rajanud 6,4 km korralikku kiskjatõrjeaeda ja tööle võetud vähemalt 3 karjavalvekoera - KeA-le teadaolevalt sellel ajal murdmisi ei ole esinenud
- sama ka (ennetusmeetmed -> kahjud madalal tasemel) nt Eero Praks Tooma talu, A.V. Allika talu, Arvi Rus jt

Väljastatud eriload ja nuhtlusisendite tabamine 2011-2020

Hüvitamise kord

- Keskkonnaministri 10. septembri 2008. a määrusega nr 40 kehtestatud „Looma tekitatud kahju hindamise meetodika, kahju hüvitamise täpsustatud ulatus ja hüvitamise kord ning kahjustuste vältimise abinõudele tehtud kulutuste hüvitamise täpsustatud ulatus ja kord“
- hüvitatakse kuni 100% ulatuses, rändlindude kahju kuni 3200 € isik/aastas
- kahjustatud mesitaru, silopall, põllumajandus- või lemmikloom, põllumajanduskultuur
- linnukahjude korral eelmise saagiaasta keskmine saagikus, käesoleva aasta saagikuse õiend, ennetusabinõude kirjeldus jms
- kiskjakahjude korral kahjustatud objekti maksumuse kalkulatsioon, võimalusel lisada soetamise, taastamise, ravi või kahjustuse maksumust tõendava dokumendi koopia
- suurkiskjate puhul omavastutus 64 – 128 € aasta kohta --> (10-50% kogu kahju suurusest)
- vähese tähtsusega abi piirmäär - viimase 3 aasta jooksul 25000 €
- otsus linnukahjude puhul 3 kuu jooksul nõuetekohasest taotlusest (saagikuse õiend!), suurkiskjate korral järgmise kalendriaasta 31. märtsiks, 6 kuu jooksul peale otsust hüvitamine → 3 kuu jooksul taotluse saamisest või lühimenetlus

Kuidas käituda

- kahjustusest ja selle iseloomust kohene Keskkonnaameti teavitamine (suuliselt, telefoni, e-kirja teel) **1247**
- hoida sündmuskoht võimalikult puutumata, vajadusel võib ravida või hukata
- ameti töötaja tuleb esimesel võimalusel kahjustust hindama ja hindamisakti koostama. Akt saadetakse kahjusaajale.
- peale hindamisakti saamist võimalus 1 kuu (suurkiskjad) või 12 kuu (linnud) jooksul esitada Keskkonnaametile kahju hüvitamise kirjalik taotlus
- amet teeb kogu eelneva kalendriaasta kohta ühise otsuse aasta kolme esimese kuu jooksul
- www.keskkonnaamet.ee -> teenused -> looduskaitse -> looma/lindude tekitatud kahju -> taotluse vorm

UOVISION

07.23.2016 04:27:01 20 015°C 059°F 9

UOVISION

04.05.2018 18:26:58 20 000°C 032°F 9

Kahju hüvitamise taotlus

(hallhüljes, viiGERhüljes¹, pruunkaru, hunt, ilves, euroopa naarits², merikotkas, kalakotkas³)

Kahjusaaja nimi:	
Isikukood või registreerimisnumber:	
Aadress:	
Arvelduskonto nr:	
Kahju tekitanud looma liik (kahtluse korral tõenäoline liik):	
Kahju tekkimise aeg või ajavahemik:	
Kahjustuskoha aadress, katastritunnus või geograafilised koordinaadid:	

KAHJUSTATUD OBJEKT:

Nimetus:		Kogus ⁴ :	
Kahjustuse ulatus:			
Kodulooma kahjustamise korral lisaks looma liik, vanus, sugu:			
Liik:	Vanus:	Sugu:	Arv:
Kahjustatud objekti maksumuse kalkulatsioon:			
Kahju ärahoidmiseks rakendatud abinõude kirjeldus:			

Kahju hüvitamise taotleja allkiri:

Taotluse esitamise kuupäev:

LISAD:

- 1) võimaluse korral lisada kahjustatud objekti soetamise, taastamise, ravi või kahjustuse maksumust tõendava dokumendi koopia;
- 2) kalandussektoris tekitatud kahju hüvitamise taotlemise korral tuleb koos taotlusega esitada käesoleva määruse lisa 3 kohane vähese tähtsusega abi teatis;
- 3) Hüljeste poolt tekitatud kahju korral lisada rannapüügipäeviku leht

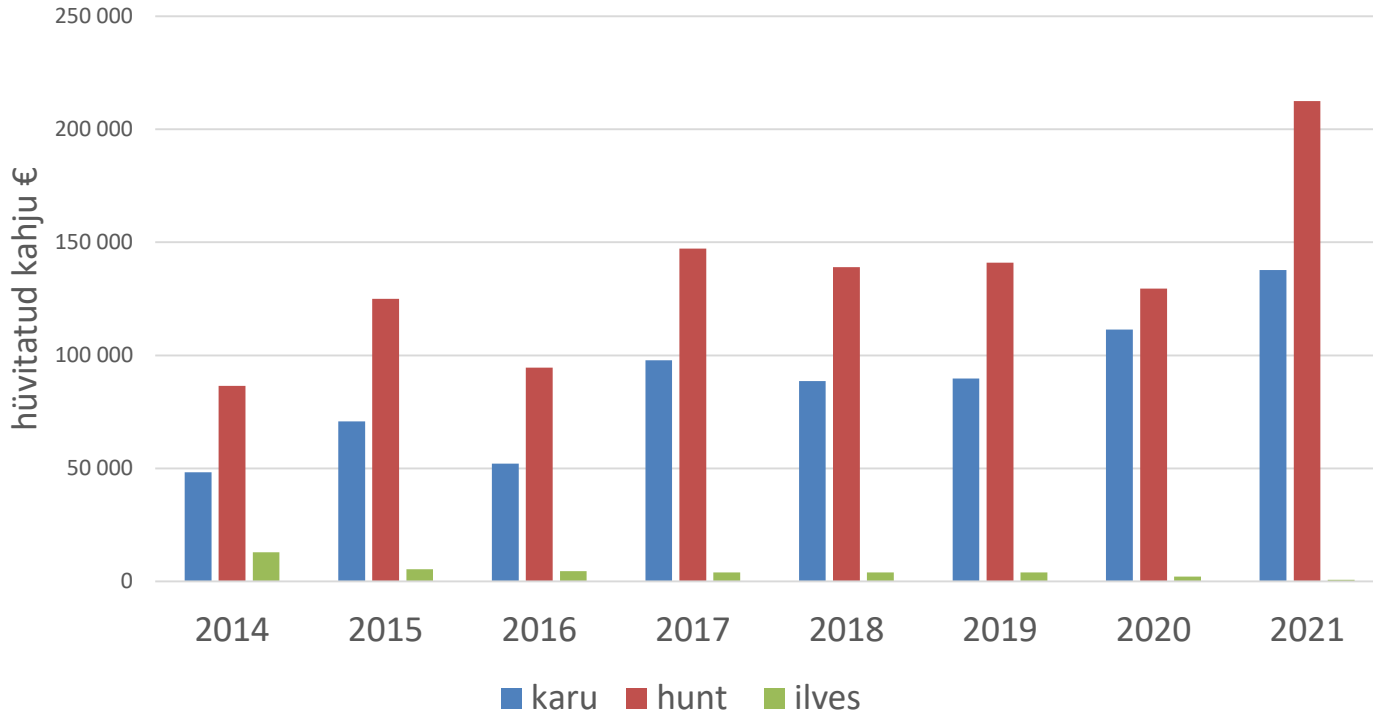
¹ Hülgekahju hüvitamise taotlus esitatakse rannapüügipäeviku lehe esitamiseks määratud ajaks;

² Pruunkaru, hundi, ilvese, euroopa naaritsa poolt tekitatud kahju korral esitatakse kahju hüvitamise taotlus 1 kuu jooksul peale kahjustuse hindamisakti saamist;

³ Kala- ja merikotka poolt kalakasvatustele tekitatud kahju hüvitamise taotlus esitatakse jooksva aasta 1. detsembriks;

⁴ Ei täideta kala- ja merikotka poolt kalakasvatusele tekitatud kahju korral

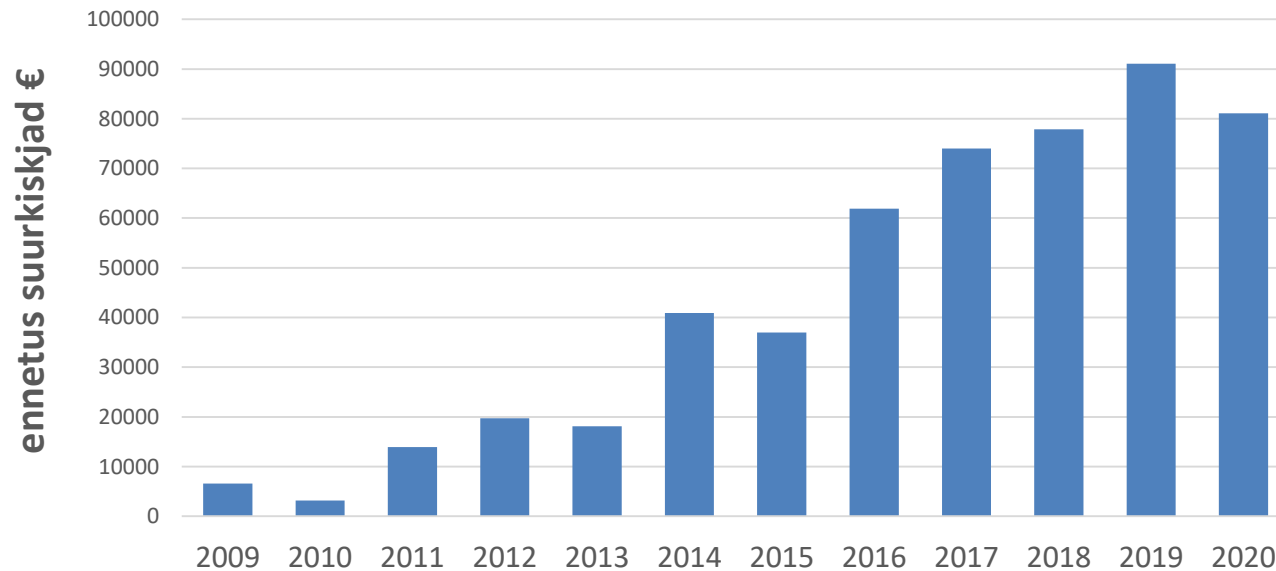
Suurkiskjate poolt aastas tekitatud kahjustuste hüvitamine Eestis

Ennetamine

- kahjustuse vältimiseks tehtud otsesed kulutused
- Keskkonnaametile kirjalik vabas vormis taotlus
- taotluses: nimi, ik või reg nr, aadress, a/a, kulutuste kirjeldus, põhjendus, tõendavate dokumentide koopiad (arve, maksekorraldus, leping jms)
- teostatud meetmed akteeritakse, taotlus rahuldatakse, kui rakendatud abinõud on efektiivsed ja proportsionaalsed
- hüvitatakse 50%, kuni 3200 € ühele isikule aasta kohta
(---> 9600 €)

- suurkiskjate kahjud ei suurene
- suurendame ennetustööde hüvitamist

sh
282 km kiskjatõrjeaeda
78 karjavalvekoera

Suurkiskja tekitatud kahjustuse ennetamise soovituslikud nõuded

- Kiskjatõrjeaiaks loetakse vähemalt 5-traadilist ja vähemalt 4500 V pingega elektrikarjust, mille alumine traat on maapinnast kuni 20 cm kõrgusel ning ülemine elektritraat või -lint maapinnast vähemalt 1,2 m kõrgusel. Samuti loetakse kiskjatõrjeaiaks eraldiasetseva ülemise elektritraadi või –lindiga võrkaeda, mille võrgu alumine serv toetub täies ulatuses maapinnale, võrgu kõrgus on vähemalt 1 m, võrgust väljaspool asetseb elektrikarjuse traat maapinnast kuni 20 cm kõrgusel ja võrgu kohal elektritraat kõrgusega maapinnast 1,2 m. Kiskjatõrjeaiana võib kasutada ka 1 m kõrgust elektrikarjusevõrku, mille kohale on 1,2 m kõrgusele maapinnast täiendavalt pingutatud üks karjusetraat.
- Õpetatud ja töötavad karjavalvekoerad, soovitav vähemalt 2 koera karjamaagrupi kohta

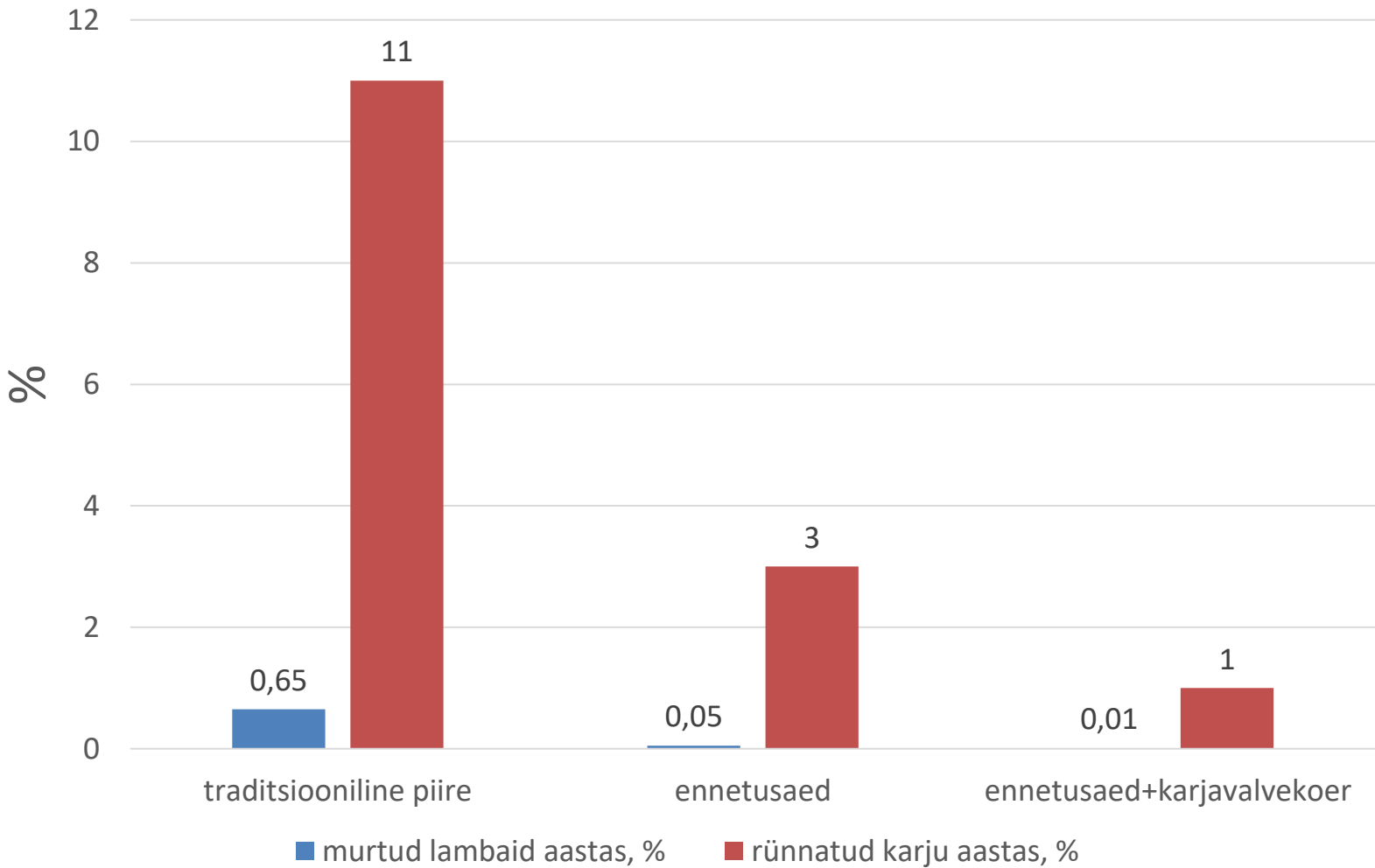

Ennetustööde efektiivsus

<https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/liigikaitse/looma-ja-linnukahjud>

<https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/jahindus/kiskjakahjud>

info@keskkonnaamet.ee

1247

KESKKONNAAMET

LOOMA TEKITATUD KAHJUSTUSE
ENNETAMINE

Tõnu Talvi

